

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Євроінтеграція України: що чекає на ринок праці?

Україна та ЄС розпочали переговори про укладання Угоди про зону вільної торгівлі. Нині вже є результати оцінки угоди для економіки України та її галузей, проте практично немає інформації про ймовірні зміни на ринку праці від лібералізації торгівлі та адаптації європейських стандартів. 28 березня Федерація профспілок України і Міжнародний центр перспективних досліджень провели круглий стіл "Що означатиме для соціальної сфери економічна інтеграція України з ЄС у рамках зони вільної торгівлі?" На заході експерти МЦПД представили результати досліджень щодо ймовірних змін від лібералізації торгівлі з ЄС на ринку праці

На ринку праці – дефіцит робочої сили

З початком економічного зростання 2000 року на ринку праці України спостерігається тенденція до зниження рівня безробіття та зростання зайнятості. Висока конкуренція за робочу силу призводить до швидких темпів зростання зарплати у приватному секторі.

На ринку праці вже існує дефіцит кваліфікованої робочої сили. Особливо відчутний брак спеціалістів робітничих та інженерних професій: за даними державної служби зайнятості, на початок 2008 року 57% усіх заявлених вакансій припадали на робітничі професії. Водночас у майбутньому попит на низькокваліфіковану робочу силу збільшуватиметься з огляду на подальший розвиток сектору послуг.

Як ЗВТ вплине на ринок праці?

Угода про поглиблену зону вільну торгівлю між ЄС та Україною матиме різнобічний вплив на економіку, бо йдеться не лише про зниження митних тарифів, а й про зміни у бізнес-кліматі, інституціях, регулюваннях і стандартах. Передусім ринок праці зазнає впливу від адаптації українського законодавства до європейського у таких сферах:

1. Інвестиційний клімат. Кращі умови провадження бізнесу та більші обсяги інвестування до України зумовлюватимуть структурні

зміни в економіці та підвищення продуктивності. Це, імовірно, матиме найбільший прямий вплив на зайнятість, безробіття та заробітні плати.

2. Політика щодо конкуренції та державної допомоги.

Запровадження європейських процедур і пріоритетів надання державної допомоги означатиме поступовий перехід від фінансової допомоги окремим компаніям і галузям до регіональної та горизонтальної державної допомоги. Такі зміни обмежуватимуть підтримку промислових підприємств, проте здатні забезпечити ефективнішу підтримку слабозвинених регіонів, створення нових робочих місць, стимулювання інноваційної діяльності, а також захисту довкілля.

3. Рух працівників і здійснення економічної діяльності.

Лібералізація візової політики, визнання дипломів і кваліфікацій, а також координація соціального забезпечення можуть стати чинниками додаткових інвестицій, збільшення освітнього потенціалу, підвищення соціальних стандартів. Водночас негативні наслідки для України матимуть "відплив мізків" і можливий дефіцит робочої сили у певних галузях економіки.

4. Охорона праці. Імовірні зміни охоплюють широкий спектр

питань: наймання, утримання та звільнення працівників. Наслідком запровадження європейських стандартів стане поліпшення захисту прав найманих працівників, з одного боку, та здорожчання вартості робочої сили в країні, з іншого.

Результати досліджень неоднозначні

Питання впливу лібералізації торгівлі, ЗВТ зокрема, на український ринок праці залишається порівняно мало вивченим. Навіть більше, масштаби і вектор наявних оцінок впливу лібералізації торгівлі на економіку України та її галузі відрізняються. Основна причина цього – різні сценарії інтеграції України до єдиного ринку ЄС і різні припущення щодо конфігурації її торгівельної політики.

Результати досліджень ринку праці свідчать, що, по-перше, вплив зміни митних тарифів несуттєвий. Адаже зниження тарифів упродовж 2000–2004 років у рамках підготовки вступу до СОТ на ринку праці практично не позначилося. По-друге, лібералізація торгівлі з ЄС, імовірно, матиме позитивні наслідки для металургії, текстильної промисловості, машинобудування та негативні – для сільського господарства, добувної промисловості й транспорту. Водночас структурне безробіття буде незначним через повільні структурні зміни в економіці, а частка неформальної зайнятості зменшуватиметься, зокрема у секторі послуг.

З огляду на початковий стан формування українського ринку праці та досвід лібералізації торгівлі країн Латинської Америки та ЦСЄ головні зміни на ринку ще попереду. Ці країни мали схожий до України рівень економічного розвитку, структуру економіки (велику частку сільського господарства та

промисловості), а також лібералізували торгівлю з країнами з розвинутою економікою. Водночас є і відмінності: поглиблена зона вільної торгівлі між Україною та ЄС передбачає не просто зниження тарифів, як у Чилі чи Мексиці, а повну економічну інтеграцію, як це було у випадку ЄС-10. На часі нові дослідження ринку праці України. ■

Результати обговорення будуть використані ФПУ у виробленні позиції об'єднань профспілок

та інших зацікавлених сторін щодо угоди для представлення її уряду та врахування цієї позиції під час переговорів з ЄС.

Захід відбувався в рамках проекту "Угода про вільну торгівлю між ЄС та Україною: аналітична, методологічна та інформаційна підтримка переговорів", мета якого сприяти процесу економічної та торговельної інтеграції України з Європейським Союзом. Партнери Центру в проекті,

що відбувається за фінансового сприяння Шведської агенції міжнародного розвитку (SIDA), – Міністерство економіки, Міністерство закордонних справ і Секретаріат Кабінету Міністрів України.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до старшого економіста МЦПД Льдара Газізулліна за телефоном (044) 484-44-00 чи електронною поштою igazizullin@icps.kiev.ua.

Висока інфляція псує споживчі настрої

Українці розпочали новий рік новою хвилею песимізму. За січень–лютий 2008 року індекс споживчих настроїв (ІСН) впав на 2,3 пункту до значення 97,9. Це означає, що, незважаючи на певне поліпшення наприкінці 2007 року, споживчі настрої в країні знову переважно песимістичні

Індекс поточного становища в лютому 2008 року також зменшився на 0,8 пункту. Проте його значення у 101,2 вказує на переважно оптимістичні оцінки українців власного поточного становища. Водночас один з його складників – індекс поточного особистого матеріального становища х1 – зменшився на 1,3 пункту до значення 88,8, тимчасом як інший – індекс доцільності робити великі покупки х5, – попри незначне скорочення у 0,2 пункту, зберіг своє високе значення, що на початку 2008 року становило 113,5.

У січні–лютому 2008 року так само зазнав скорочення індекс економічних очікувань. Його значення зменшилося на 3,3 пункту до 95,7. Зумовлено це переважним песимізмом в оцінках найближчих перспектив економіки України, адже значення індексів очікуваного розвитку економіки країни і впродовж наступного року (х3), і впродовж найближчих п'яти років (х4) знизилися, відповідно, на 8,5 пункту до 88,1 та 3,1 пункту до 97,1. Водночас індекс очікуваних змін особистого матеріального становища х2 продовжив розпочате наприкінці минулого року зростання – на 1,6 пункту до 101,9 у лютому 2008 року.

У перші два місяці 2008 року інфляційні очікування українців сягнули рекордного за останні п'ять років

значення у 190,1, збільшившись на 7,4 пункту. Очікування українців щодо динаміки безробіття погіршилися, проте залишаються порівняно низькими. Значення відповідного індексу зросло на 5,2 пункту до 115,6.

Песимістичні споживчі настрої на тлі погіршення та переважного песимізму економічних очікувань, на нашу думку, є наслідком високих інфляційних очікувань українців. Адже, за даними Держкомстату, у січні–лютому 2008 року інфляція становила вже 5,7%.

З початку 2008 року споживчі настрої погіршилися на всій території України, за винятком Півдня, з досить суттєвим зростанням ІСН на 7,7 пункту до 98,6, та Сходу, з незначним поліпшенням на 0,5 пункту до 91,1. Песимізм переважав у всіх регіонах України, крім Західного та Києва, мешканці яких зазвичай є найбільшими оптимістами.

Споживчі настрої погіршилися й були переважно песимістичними для всіх типів населених пунктів. Найбільш песимістично налаштованими виявилися мешканці середніх міст, де у січні–лютому 2008 року ІСН впав на 5,5 пункту до значення 94,2.

У лютому 2008 року опитування зафіксувало погіршення споживчих настроїв для всіх груп громадян за віком і рівнем доходу. Винятком стали

представники старшої вікової групи, для яких ІСН поліпшився на 2,2 пункту до значення 90,6. Попри погіршення споживчих настроїв зберігати оптимізм вдається лише молодим і заможним громадянам. Відповідні значення ІСН на початку 2008 року становили 104,5 і 105,5. ■

Споживчі настрої – це щодомісячне дослідження очікувань домашніх господарств, яке МЦПД здійснює разом з компанією GfK Ukraine. Індекс споживчих настроїв в Україні визначають на підставі вибіркового обстеження домашніх господарств країни. Під час дослідження опитують 1 000 осіб віком від 15 до 59 років. Населення віком 15–59 років, яке становить 61,3% усього населення України, вважають найактивнішою частиною споживачів. Вибірка репрезентативна за статтю та віком, враховує міське та сільське населення й величину населеного пункту. Статистичне відхилення не перевищує 3,2%.

За додатковою інформацією щодо дослідження звертайтеся до Максима Бороди за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою tboroda@icps.kiev.ua.

Якщо ви хочете отримати бюлетень **споживчі настрої**, звертайтеся до Андрія Старинського за телефоном (044) 484-4410 чи електронною поштою astarynsky@icps.kiev.ua. Ви також можете оформити замовлення на отримання публікацій через веб-сайт Центру: <http://www.icps.com.ua/subscribe/>.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400.
Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень – незалежна дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу ухвалення політичних рішень в Україні.

Директор Центру Володимир Нікітін.

Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402
Web: <http://www.icps.com.ua/>